

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 280g/2021

privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 7 alin. (3²) din Codul de procedură penală

*(recursul formulat împotriva încheierii prin care se respinge ridicarea
excepției de neconstituționalitate [4])*

CHIȘINĂU

24 martie 2022

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Marcel Lupu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 20 decembrie 2021,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 24 martie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află o sesizare privind excepția de neconstituționalitate a articolului 7 alin. (3²) din Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, ridicată de dl avocat Iulian Rusanovschi, în interesele dlui Iurie Roșca, în dosarul nr. 10r-1126/21, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecată de la Curtea de Apel Chișinău format din dl Stelian Teleucă, dna Silvia Cecan și dl Ghenadie Morozan, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, se află cauza penală de învinuire a dlui Iurie Roșca de comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 326 alin. 3) lit. a) din Codul penal.

4. În cadrul examinării cauzei, dl avocat Iulian Rusanovschi a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 178 din Codul de procedură penală. Printr-o încheiere din 22 mai 2019, Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, a respins cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate. Dl avocat Iulian Rusanovschi a contestat cu recurs, la Curtea de Apel Chișinău, încheierea prin care a fost respinsă cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate. La 15 octombrie 2021, dl avocat a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 7 alin. (3²) din Codul de procedură penală, care stabilește că ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbaterile judiciare se suspendă.

5. Printr-o încheiere din 27 octombrie 2021, Curtea de Apel Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngredi accesul la justiție.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 114 Înfăptuirea justiției

„Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.”

Articolul 115 Instanțele judecătorești

„(1) Justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii.

(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa, potrivit legii, judecătorii specializate.

(3) Înființarea de instanțe extraordinare este interzisă.

(4) Organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sunt stabilite prin lege organică.”

Articolul 119 Folosirea căilor de atac

„Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

7. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 7 Legalitatea procesului penal

„[...]”

(3) În cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.

(3¹) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit. a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

(3²) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbaterile judiciare se suspendă.

(3³) Dacă nu sunt întrunite cumulativ condițiile indicate la alin. (3¹), instanța de judecată refuză, prin încheiere, ridicarea excepției de neconstituționalitate. Încheierea instanței de judecată este definitivă, însă argumentele privind dezacordul cu aceasta pot fi invocate în apel sau, după caz, în recurs împotriva hotărârii în fond.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

8. Autorul excepției afirmă că articolul 7 alin. (3²) din Codul de procedură penală nu permite contestarea cu recurs separat a încheierii prin care se respinge cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate. Potrivit autorului excepției, dreptul de a contesta cu recurs astfel de încheieri rezultă din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, în care s-a menționat că, în vederea asigurării celerității procesului, părțile trebuie să aibă posibilitatea procesuală de a contesta separat cu recurs încheierea judecătorului ordinar de respingere a cererii de ridicare a excepției.

9. Autorul excepției consideră că dispozițiile contestate sunt contrare articolelor 4 alin. (1), 7, 20, 26, 114, 115 și 119 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

10. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

11. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

12. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul unei părți în proces. Astfel, sesizarea este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

13. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile articolului 7 alin. (3²) din Codul de procedură penală, care stabilește că ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbaterile judiciare se suspendă.

14. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză care are ca obiect un recurs formulat împotriva încheierii prin care s-a respins cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate. Având în vedere că instanța de recurs trebuie să examineze dacă încheierea respectivă face parte din actele susceptibile să fie contestate cu un recurs separat, Curtea consideră că prevederile contestate pot fi aplicate în această cauză.

15. Autorul excepției a afirmat că imposibilitatea de a contesta cu recurs separat încheierea prin care se refuză ridicarea excepției este contrară articolelor 4 alin. (1) [*drepturile și libertățile omului*], 7 [*supremația Constituției*], 20 [*accesul liber la justiție*], 26 [*dreptul la apărare*], 114 [*înfăptuirea justiției*], 115 [*instanțele judecătorești*] și 119 [*folosirea căilor de atac*] din Constituție.

16. Curtea reține că, prin raportare la articolele 20 și 26 din Constituție, imposibilitatea contestării cu recurs separat a încheierii prin care se respinge cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate a mai constituit obiectul unor sesizări cu argumente similare celor din prezenta cauză (a se vedea DCC nr. 85 din 8 iunie 2021, DCC nr. 158 din 28 octombrie 2021, DCC nr. 22 din 17 februarie 2022).

17. În deciziile menționate, Curtea a făcut trimitere la jurisprudența Curții Europene, potrivit căreia garanțiile oferite de articolul 6 se aplică, în principiu, procedurilor constituționale (*Caldas Ramirez de Arrellano v. Spania*, decizia din 28 ianuarie 2003) atunci când acestea reprezintă etape ulterioare procedurilor penale și atunci când rezultatele lor pot fi decisive pentru persoanele condamnate. Totuși, nu este și cazul Curții Constituționale a Republicii Moldova, care nu are competența de a examina recursuri constituționale împotriva hotărârilor judecătorești definitive. Curtea Constituțională a Republicii Moldova are competența de a examina în mod preliminar, pe calea excepției de neconstituționalitate, chestiunile referitoare la constituționalitatea dispozițiilor care sunt aplicabile într-o cauză de drept comun (DCC nr. 85 din 8 iunie 2021, § 29; DCC nr. 158 din 28 octombrie 2021, § 19; DCC nr. 22 din 17 februarie 2022, § 17).

18. Potrivit jurisprudenței Curții Europene, Convenția nu garantează un drept de a trimite o cauză la o instanță națională sau internațională pentru a soluționa o chestiune preliminară, inclusiv cu privire la constituționalitatea unei dispoziții legale. Totuși, în cazul în care dreptul național stabilește un mecanism de trimitere preliminară, refuzul unei instanțe naționale de a admite o cerere pentru o astfel de sesizare poate, în anumite circumstanțe, să încalce caracterul echitabil al procedurilor. Concluzia este valabilă pentru cazul în care refuzul se dovedește a fi arbitrar, adică atunci când se refuză trimiterea preliminară în timp ce legea nu prevede nicio excepție care ar justifica refuzul, atunci când refuzul se bazează pe alte motive decât cele care sunt prevăzute de lege și atunci când refuzul nu este motivat în modul corespunzător (a se vedea *Ullens de Schooten și Rezabek v. Belgia*, 20 septembrie 2011, § 59). Spre exemplu, în cauza *Xero Flor w Polsce sp. z o.o. v. Polonia*, 7 mai 2021, § 173, Curtea Europeană a constatat o încălcare a articolului 6 § 1 din Convenție pentru că tribunalele naționale nu au furnizat suficiente motive pentru a justifica refuzul de a sesiza Curtea Constituțională (DCC nr. 85 din 8 iunie 2021, § 30; DCC nr. 158 din 28 octombrie 2021, § 20).

19. Prin urmare, Curtea a subliniat că, pentru a fi respectat caracterul echitabil al procedurilor, instanțele de drept comun au obligația să motiveze în modul corespunzător refuzul de a sesiza Curtea Constituțională. De asemenea, Curtea a reținut că prevederile Codului de procedură penală nu împiedică persoanele interesate să invoce dezacordul referitor la refuzul de a admite ridicarea excepției de neconstituționalitate în apel sau, după caz, în recurs. În același timp, Curtea a menționat că persoanele interesate dețin dreptul să ridice aceeași excepție de neconstituționalitate din nou, în căile de atac formulate împotriva fondului cauzei (DCC nr. 85 din 8 iunie 2021, § 32;

DCC nr. 158 din 28 octombrie 2021, § 21; DCC nr. 22 din 17 februarie 2022, § 18).

20. Așadar, Curtea constată că argumentele autorului excepției care se referă la pretinsa încălcare a articolelor 20 și 26 din Constituție sunt repetate și nu justifică reconsiderarea jurisprudenței Curții.

21. Cu privire la incidența articolelor 4 alin. (1) și 7 din Constituție, Curtea reține că aceste articole comportă un caracter general, reprezintă imperative care stau la baza oricăror reglementări și nu pot constitui repere individuale și separate (DCC nr. 158 din 22 decembrie 2020, § 24; DCC nr. 23 din 22 februarie 2022, § 13).

22. Curtea constată că, referitor la incidența articolelor 114 și 115 din Constituție, autorul excepției nu a motivat contrarietatea dispozițiilor contestate cu prevederile acestor articole. Simpla trimitere la aceste prevederi constituționale nu poate fi considerată o critică de neconstituționalitate. Dacă ar proceda la examinarea fondului sesizărilor formulate de o asemenea manieră, Curtea Constituțională s-ar substitui autorilor lor în invocarea argumentelor de neconstituționalitate, fapt care ar echivala cu un control din oficiu (a se vedea DCC nr. 109 din 13 iulie 2021, § 24).

23. De asemenea, autorul excepției a susținut că imposibilitatea de a contesta cu recurs separat încheierea prin care se respinge ridicarea excepției de neconstituționalitate este contrară articolului 119 din Constituție. Totuși, în jurisprudența sa, Curtea a precizat că nicio prevedere din Constituție nu reglementează dreptul la exercitarea căilor de atac în orice cauză. În același registru, Curtea a notat că articolul 119 din Constituție stabilește că părțile interesate pot exercita căile de atac împotriva hotărârilor judecătorești **în condițiile legii** (DCC nr. 77 din 1 iunie 2021, § 25; DCC nr. 16 din 15 februarie 2022, § 37). Astfel, Curtea nu poate reține incidența articolului 119 din Constituție în prezenta cauză.

24. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* excepția de neconstituționalitate a articolului 7 alin. (3²) din Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, ridicată de dl avocat Iulian Rusanovschi, în interesele dlui Iurie Roșca, în dosarul nr. 10r-1126/21, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 24 martie 2022

DCC nr. 38

Dosarul nr. 280g/2021